

30 ANYS DE REFORMES LABORALS

Antonio J. Torres

www.rebellion.org

El passat 15 de juny, el règim monàrquic espanyol celebrava el 30 aniversari de les primeres eleccions després de la mort del General Franco, unes eleccions previstes per a legitimar els canvis necessaris perquè el conjunt de la oligarquia espanyola seguís mantenint el poder polític, econòmic, i cultural, com ho havia estat fent els 40 anys anteriors, però sota les condicions de democràcia burgesa occidental.

No totes les opcions polítiques van poder concórrer a aquestes eleccions sota les seves sigles, organitzacions comunistes com el MC, PTE, ORT o la LCR eren encara il·legals, com la majoria de partits polítics de l'esquerre abertzale com LAIA o HASI, que a més es negaren a participar en aquestes eleccions sota unes altres sigles fins que no hi hagués una autèntica i veritable amnistia. Tot i així, sí que hi va poder concórrer el PCE, legalitzat a la Setmana Santa d'aquest mateix any; però ni tan sols aquest partit, els dirigents del qual havien pactat la seva legalització a canvi de l'acceptació del règim monàrquic espanyol de la oligarquia, va poder competir en aquestes eleccions en igualtat de condicions com s'ha insinuat en multitud d'ocasions, la última a la Cadena Ser per boca de l'ara comentarista Herrero de Miñón, quan narrava que en aquestes eleccions es pretenia configurar ja el bipartidisme actualment existent, davant d'un estranyament "sorprès" Santiago Carrillo, no sabem fins a quin punt la pròpia direcció del PCE de l'època, inclús naturalment el propi Santiago Carrillo, va poder donar per vàlida en el seu moment aquesta desigualtat de condicions.

Front a aquesta celebració del règim, els treballadors dels pobles de l'Estat espanyol ens trobem amb que no tenim res a celebrar i sí molt que lamentar, ja que es compleixen 30 anys de les que podríem denominar com primeres reformes laborals contra els drets dels treballadors, parlem del Real Decreto de 4 de març de 1977, i a l'octubre d'aquest mateix any, de la firma per part dels partits polítics del règim, entre ells el PCE amb la complicitat de les CCOO, dels Pactes de la Moncloa, que marcaren l'inici d'una frenètica carrera de reformes laborals antiobreres amb una deficient, si no còmplice, oposició sindical, segons els casos i els sindicats, en benefici de la burgesia amb les seves demandes de flexibilitzar el "rígid" mercat laboral espanyol que dura fins a l'actualitat i, que de no posar-s'hi remei, es prolongarà al futur.

Les reformes laborals de 1977

Un any abans, al 1976, es promulgà la Llei de Relacions Laborals que significà un autèntic avanç de les posicions i interessos de classe, sobretot quant a majors garanties en cas d'acomiadament improcedent, però aquesta Llei fou l'excepció, ja que a partir de l'any 77 es començaria un canvi regressiu tendint

a flexibilitzar i a precaritzar el treball, afavorint encara més la relació de dominació i subordinació del treball enfront al capital, pròpia del mode de producció capitalista en totes les seves fases.

Tot i que en el Reial Decret de 4 de març de 1977 es reconeixia el dret a la vaga, i que com a contrapartida s'establia el criteri de tancament patronal, s'eliminava el dret a readmissió i la rebaixa dels coeficients en les indemnitzacions establerts a la Llei de 1976, reconeixent l'acomiadament objectiu individual i la reestructuració de la plantilla.

Tot i així, aquesta tendència s'accentuaria i cobraria força amb la firma a l'octubre de 1977 dels Pactes de la Moncloa. Una característica molt important i destacable dels pactes de la Moncloa és que fou firmat pels partits polítics i no pels sindicats, era un pacte de naturalesa política i institucional i suposava l'inici d'una regressió laboral a molta major escala, l'inici d'una continua transformació de la legislació laboral sempre desfavorable als interessos dels treballadors. Els Pactes de la Moncloa suposen, amb l'excusa perfecta de la forta crisi econòmica, la posada en pràctica per primera vegada de les polítiques neoliberals a l'Estat espanyol, ja teoritzades pels economistes de l'Escola de Chicago en resposta a l'esgotament del model capitalista keynesià, imperant des del final de la Segona Guerra Mundial fins els setanta del segle passat en tot el món occidental, i que precontizen la més absoluta desregulació del mercat de treball sense intervencions "estranyes", o millor dit, la més absoluta regulació del mercat de treball a favor del capital.

Lògicament, és necessari contextualitzar políticament el moment en que es firmen els Pactes de la Moncloa, ja que 1977 fou un any vital per la operació de legitimació del naixent règim monàrquic espanyol de l'oligarquia, aquesta operació per al seu triomf necessitava de la validació dels partits i organitzacions de la classe obrera, principalment dels majoritaris en aquella època, és a dir, del PSOE, PCE, UGT i CCOO. La legitimació de l'esquerra representada pel PSOE i el PCE i pels sindicats UGT i CCOO equivaldria a una legitimació del règim i de les seves polítiques neoliberals com a receptes necessàries contra la crisi econòmica de cara als treballadors i classes populars en general, assegurant-se una pau social necessària per portar el triomf del "nou règim", amb tots els seus interessos de classe, no sols en matèria de relacions laborals sinó molt més enllà, fins a les seves últimes conseqüències, amb l'objectiu d'incorporar a l'Estat espanyol de ple en el món de les democràcies occidentals imperialistes i a totes les seves estructures: OTAN, UE, intervenció en conflictes armats exteriors, etc.

Tot i les fortes tensions que la firma dels Pactes de la Moncloa produí en el sí del PCE i de les CCOO, s'instal·lava definitivament la "cultura" del consens, la concertació i el "pactisme" en detriment de la mobilització i la lluita en les organitzacions polítiques i sindicals majoritàries de la classe obrera del conjunt de l'Estat, propiciant unes condicions subjectives favorables per en el futur cometre més reformes laborals contra els treballadors, tal com passà.

Després dels Pactes de la Moncloa, vindria al 1980, l'Estatut dels Treballadors (ET), amb l'acord de la CEOE i la UGT. En aquest cas, tot i que en un principi

les CCOO s'oposaren a l'ET, el sindicat acabà acceptant-lo progressivament degut a les pressions exercides pel PCE, després de tot, l'ET no deixava de ser una criatura engendrada pels Pactes de la Moncloa en la que es continuava el retall de drets dels treballadors en quant a indemnització per acomiadament improcedent, la mobilitat funcional i geogràfica, flexibilitat, i majors poders pels empresaris en la organització del treball en les empreses, etc.

Les conseqüències de l'entreguisme i el "pactisme" de les burocràcies sindicals d'UGT i CCOO, la funció de les quals ja no és tant legitimar a un règim com en els setanta i part dels vuitanta sinó cogestionar i participar en els beneficis sobretot econòmics del sistema d'explotació capitalista, són clares, i no sols es redueixen únicament a la precarietat en al contractació o a la pèrdua de cobertura social, premiant amb reduccions i bonificacions als empresaris sinó que apunta a un fet fonamental i bàsic: a la consciència, és a dir, a la pèrdua de consciència de classe, és la derrota de la "classe per a si", seguint a Marx.

El triomf del neoliberalisme

La crisi econòmica dels seixanta del segle passat obligà al capitalisme a reorientar-se i redefinir la seva estratègia d'acumulació amb la finalitat de recuperar els beneficis, introduint canvis en les formes d'organització de les empreses, canvis en el treball amb una major flexibilitat dels sistemes de treball, canvis en l'estructura de la producció, i la descomposició del procés productiu, que pressuposaven la introducció de canvis en les relacions laborals expressades en les formes de contractació: flexibilitat, precarietat i temporalitat, abús de treballadors joves i immigrants sent utilitzats vilment per pressionar a la baixa al resta de la classe, major disciplina en els centres de treball, etc.

Com a conseqüència de la crisi molts països occidentals començaren a experimentar un fenomen que creien superat: l'atur. La relativa plena ocupació que visqueren determinats estats occidentals no es podia mantenir sencera i xocà amb la mateixa lògica del sistema capitalista, és a dir, amb els cicles econòmics i crisis pròpies del model de producció capitalista, i amb el temor dels capitalistes a una societat de plena ocupació que pogués incentivar l'augment dels salaris i la millora de les condicions laborals a uns nivells inaguantables i insostenibles. Seguint a Marx, el capitalisme necessita de l'atur, d'aquest "exèrcit de reserva" que mantingui el mercat de treball (recordem que en el capitalisme la força de treball és mercaderia) en condicions que convinguin al capital, tant a nivell de salaris, ja que a una major oferta de mà d'obra li correspondrà una major competitivitat entre els propis treballadors i serà més avantatjosa la contractació (la demanda) pels empresaris, com de disciplina laboral, utilitzant el xantatge i la por a veure's al carrer, en una "societat de consum" amb més i més costos per afrontar.

A partir dels seixanta del segle passat es va anar estenent en determinades zones de l'Estat espanyol un fort procés d'industrialització que generà un període de creixement econòmic i augment del treball, portant una intensa immigració entre zones de l'Estat, Andalusia va veure marxar en poc menys de 20 anys a més de 2 milions dels seus habitants cap a altres zones de l'Estat i

d'Europa, fonamentalment. A poc a poc s'instal·lava un "Estat del Benestar" molt peculiar, substancialment diferent al de la resta d'estats europeus, però que suposà una millora evident del nivell de vida dels treballadors en el seu conjunt respecte a èpoques anteriors. A mitjans dels setanta, al començament de la Transició, i tot i els forts desequilibris territorials de l'Estat, una gran part dels treballadors urbans tenien una feina estable, tot i que amb salaris baixos, llargues i interminables jornades de treball, i sense drets polítics ni sindicals. La crisi econòmica dels setanta i vuitanta del segle passat, en el context de la Transició i el triomf internacional de les teories neoliberals, donaren lloc a una reestructuració econòmica que facilités la competència global, la internacionalització de l'economia, les polítiques liberalitzadores, la desregulació i privatització, i el canvi de paper de l'Estat a favor de la flexibilitat laboral i l'austeritat salarial, que es prolonga fins a l'actualitat.

La cronologia de reformes laborals antiobreres ens indica la intensitat i l'esforç amb què la burgesia espanyola i el seu Estat s'han dedicat a aquest propòsit, heus ací les més importants:

1977. Reial Decret de 4 de març. Pactes de la Moncloa.

1979. Acord Bàsic Interconfederal.

1980. Acord Bàsic Interconfederal. Estatut dels Treballadors.

1982. Acord Nacional de Treball

1984. Primera reforma de l'Estatut dels Treballadors. Reals decrets sobre contractació precària.

1988. Pla Juvenil de Treball, retirat per la Vaga General del 14-D.

1992. Mesures Urgents de Foment del Treball i Protecció per l'Atur. El "Decretazo".

1993/1994. Nova reforma de l'Estatut dels Treballadors. Mesures Urgents pel Foment de la Ocupació. Legalització de les ETT. Vaga General del 27-G de 1994.

1997. Acord Interconfederal per l'Estabilitat al Treball. Acord Interconfederal sobre Negociació Col·lectiva. Acord sobre Cobertura de Buits.

2002. Nova reforma laboral per "Decretazo".

2006. Nova reforma laboral amb l'excusa de frenar la temporalitat es precaritza la contractació indefinida.

Perspectives pel futur

Donada per una part les posicions antiobreres de les burocràcies dels sindicats majoritaris, UGT i CCOO, i d'altra banda la dispersió i debilitat del sindicalisme combatiu de classe, amb la única excepció d'Euskal Herria, les perspectives per fer front a les més que segures ofensives del capital contra els treballadors no són positives. La passada reforma laboral del 2006 va posar de manifest, un cop més, la traïció d'UGT i CCOO, així com la debilitat i descoordinació del sindicalisme de classe combatiu, en aquest cas concret, ni tan sols el sindicalisme combatiu basc va oposar una resistència destacable.

Possiblement, la tan manifestada falta de competitivitat de les empreses i de l'economia espanyola en general pugui inspirar i servir d'excusa perfecta per a

noves reformes laborals, tot i que experts del propi sistema sostinguin que la precarietat no condueix a una major productivitat per més que s'intensifiqui el ritme i la pressió al treball, sinó la inversió en tecnologia i en capital constant; o potser el contingut de les properes reformes legislatives sigui més social (pensions, prestacions, etc.) que laborals (tipus de contractació, etc.). Per suposat, en el punt de mira de la oligarquia espanyola estaria, com ja passa en altres països occidentals, el debilitar al màxim el sistema de convenis col·lectius avançant en la idea dels contractes de treball individuals, el que vindria a profunditzar encara més la debilitat de la consciència de classe, dificultant encara més si és possible tot tipus de resposta col·lectiva, de classe.

La qüestió és que el sindicalisme de classe i combatiu té la imperiosa necessitat d'anar superant la seva debilitat, ajustant-se a les noves circumstàncies, especialment les que es donen en el mercat laboral produïdes pels canvis en l'àrea de la producció i distribució de bens i serveis, sense perdre mai la perspectiva sociopolítica. En aquest sentit, a Andalusia existeix la possibilitat real, propiciada pel SOC (Sindicato de Obreros del Campo) i la CSA (Coordinadora Sindical d'Andalusia), d'avançar cap a la creació d'un sindicat únic de classe, combatiu, amb l'assemblea de treballadors com a veu decisòria, defensor dels drets nacionals del poble andalús, centrat en el marc nacional andalús de lluita de classes, internacionalista, solidari, i sociopolític. És molt el que ens juguem els treballadors d'Andalusia, i sobretot, no podem caure en l'error de reproduir velles estructures burocràtiques gestores del sistema, encaminades a perpetuar d'una forma o de l'altra la vella explotació de l'ésser humà per l'ésser humà.

No podem deixar que transcorrin uns altres 30 anys més de reformes contra els interessos i els drets dels treballadors.